

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus II. Quid, & quales sint Divinæ processionēs?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

lius est à Patre : Spiritus S. ab utroque minor quoque est certa, quia esse à se pertinet ad constitutionem & distinctionem Divinitatis ab omni creatura.

Respondeo, distinguendo sequelam in DEO daretur ens ab alio, ut terminus ad intra productus in identitatem naturæ, concedo: ut effectus ad extra causatus à principio efficiente, nego. item: ens ab alio, ut à principio originis, concedo, ut à causa, nego. & ad probationem minoris Respondeo. Ad constitutum Divinitatis pertinere rationem entis à se & principii improducti, ut excludentis omne principium causativum vel effectivum; sic enim dicit perfectitatem independentiæ à principio efficiente & causante, non verò ut excludentis omne principium ad intra producens.

Objic. 2. Procedens dependet à producente; sed implicat dependentiam in Divinis: ergo & processio. Major probatur. quod accipit esse ab alio, dependet ab illo, estque naturâ posterius; sed procedens accipit esse à producente: ergo.

Confirmatur. Intelligentia alicujus ad essendum importat dependentiam ab illo in essendo; sed persona procedens indiget ad essendum personâ producente; ergo dependet ab illa.

Respondeo negando maj. cujus probationem distinguo. quod accipit esse ab alio contingenter, distinctâ naturâ & per modum effectûs, dependet ab illo estque naturâ posterius, concedo, quod accipit esse necessariò, ut non potuerit non esse, ejusdem naturæ, & per modum puri termini intrinseci, nego maj. sicque distinctâ minore, nego consequentiam. Ad confirmationem distinguo minorem, indiget personâ producente, si potuit non esse ab illa, concedo. Si non potuit non esse ab illa, nego: ut enim docet S. D. q. 10. de pot. 2. 1. ad 13. esse ab alio recipere, tunc solùm significat indigentiam, quando recipiens aliquando non fuit, vel saltem potuit non esse in recepisse.

Cùm ergo persona procedens semper & necessariò fuerit in recepisse, sive in receptione esse Divini, nulla ex hoc indigentia, sed infinita perfectio Divinæ facultatis & communicabilitatis arguitur, indicata II 66. *Nunquid ego, qui alios parere facio, ipse non pariam? &c.* Neque

urget, quòd Philosophus 9. Metaphys. dicit, *quod actio immanens non habet terminum.* Elio enim, quod illum non habet exigitivè, quemadmodum actio transiens; habet tamen permittivè, ut patet in verbo creato, quod juxta Thomisticam doctrinam ab ipsa cognitione producitur.

Objic. 3. Beati non formant Verbum mentis in beatifica visione: ergo neque Pater æternus in sui comprehensiva & beatifica cognitione producit Verbum distinctum.

Respondeo negando consequentiam & partem, quia ne detur in visione beatifica creata species & verbum quidditative representans Divinam essentiam, facit nimia improprio entis creati & increati in esse intelligibili; est autem summa proportio, inò identitas & communicatio naturæ inter personam producentem, & procedentem; & insuper infinita facultas ex parte producentis.

Colliges ex dictis, dari in Divinis rationem principii; non dari rationem causæ; causa enim in effectu importat alicetatem, novitatèque substantiæ, & dependentiam alicujus ab altero (ut habet S. D. hic q. 33. a. 1.) dicitur enim causa, *que per se insuit esse in aliud*, seu, *qua dat esse alteri.* Porro *ly aliud*, (nisi addas terminum restringentem; V. G. *aliud suppositum*) sonat diversitatem essentia, sicut etiam *ly alter*: idèòque licet in Divinis sit alius, conformiter ad illud Athanasii: *alia est enim Persona Patris, alia Filii, &c.* alius enim plus non significat, quàm distinctionem Personæ) non tamen *aliud* in neutro genere Theologi in Divinis admittit ob dictam rationem. Econtrâ principium, ut inquit S. D. hic q. 33. a. 1. nihil aliud significat, quàm id à quo aliud procedit; unde nullam importat alicetatem aut novitatem essentia, neque necessitatem terminum productum à se in esse dependentem facit. Nomen tamen *principium* (ut habet ibidem S. D.) ob quoddam subjectionem & minorationem quandam significat, Personis procedentibus non tribuitur. Et hæc de modo loquendi, debemus enim, sic rectè Derkennis, in hac materia non tantum rectè sentire, sed etiam rectè loqui. De quo latèrius plura.

ARTICULUS II.

Quid, & quales sint Divina processiones?

SUMMARIÆ.

1. Afferitur processionibus ratio actionis.
2. Probatur ex natura actionis & termini producti.
3. Amoventur imperfectiones.
4. Non ideo terminus productus dicendus est agi.
5. Disparitas à relatione creata.
6. Controversia de distinctione virtuali actuum notionalium ab essentialibus.
7. Sententia Scotistica affirmans distinctionem adæquatam.
8. Sententia Thomistica tantum admittens distinctionem inadæquatam.
9. Respondetur ad fundamenta Scotistarum.
10. Processiones activæ cum relationibus principiorum identificantur inadæquate.
11. Actus notionalis ab essentiali distinguitur et includens ab incluso.
12. Inutilis divisio intellectus & voluntatis in partem & producentem.

§. I.

An processio sit veri nominis actio?

Dubium in primis est, utrum Divinæ Personæ per veram quandam actionem productivam procedant, ut adeo processio activa sit veri nominis actio: vel utrum per simplicem & puram emanationem resultent, quâ ratione proprietates ex essentia, & relatio ex fundamento resultat?

Dicetur.

Dicendum est ad mentem S. D. hic q. 27. 2. & 5. *procedere per veram actionem immanentem.* Ita certè cum proprietate salvantur & exponuntur verba tum S. Scripturæ, ubi Verbum Divinum dicitur *gigni, generari, egredi, exire, &c.* tum Angelici Doctoris, qui locis citatis dicit, *Verbum procedere per modum intelligibilis actionis, & processionem in Divinis accipi non posse, nisi secundum actiones, que in agente manent.*

Ratio quoque est. Ut terminus substantialis sit per veram actionem productus, plus non requiritur, quam ut immediatè & per se primò terminet sui productionem: ea quippe, que per puram emanationem & simplicem resultantiam ponuntur in rerum natura, solent ad alterius termini productionem consequi: sicut relatio creata ad positionem fundamenti & termini, proprietates ad productionem essentialis, &c. sed Personæ Divinæ sunt termini substantiales, qui immediatè & per se primò terminant sui productionem: ergo per veram actionem procedunt.

3. Sed neque ulla imperfectio sequitur vel ex parte Personæ procedentis, vel Personæ producentis, si veri nominis actio admittatur. Non quidem ex parte producentis: quia formale prædicatum actionis immanentis in hoc salvatur, quòd sit *ultima actualitas immanenter operantis*: Hoc potè prædicatum puram explicat perfectionem; imò majorem quam virtus activa; quæ ne quidem ab actu secundo actionis virtualiter intrinsecè distincta admitti potest, juxta ea, quæ dixi in Tract. de DEO.

Non etiam ex parte personæ procedentis, quia de facto qualibet Persona procedens ex vi processionis activæ, seu actus notionalis habet esse productum; sed ad hoc, ut per veram actionem procedat, sufficit, quòd hòc modò habeant esse productum: ergo absque imperfectio- ne possunt per veram actionem procedere. Illæ imperfectiones egressionis, motus, mutationis, dependentiæ, non nisi operationem transeuntem comitantur, quæ nempe est actus imperfecti, & ultima actualitas immanenter operantis.

4. Sed nunquid sicut actio suppositum denominat agens, ita terminum passivè denominat actum? Id potè magnam diceret imperfectio- nem ex parte personæ productæ.

Resp. Quia per *ly agere & agi* propriè significatur effectiva productio, habens rationem causalitatis, quæ terminus de potentia redigitur in actum; ideo quamvis actio in creatis principio tribuat denominationem agentis, & terminò denominationem acti; id tamen locum non habere in Divinis, ubi actio ab istis imperfectio- nibus separata invenitur. Unde melius dicimus terminum in Divinis actione produci, quam agi, neque personas agentes ad intra, sed producentes nominamus.

Neque paritatem creatæ relationis objicias: est enim illa per simplicem emanationem resultat in sententia distinguentium, id tamen proprie ex imperfectio- ne ipsius: cum enim sit ac-

dens diminutum & debilissimæ entitatis, nullius agentis intentionem vel actionem per se terminare potest. At verò Divinæ relationes sunt per se substantes, quæque notionalem per se primò terminant.

§. II.

An actus notionales sint virtualiter adequatè ab essentialibus distincti?

6. Celebrior est controversia, num actus notionales, sive processionem activæ sint ab actibus essentialibus intelligendi & volendi virtualiter (nam aliud genus distinctionis implicat) adequatè distincti: Processiones nimirum activæ sunt *Dictio*, quæ Verbum producit, & *Spiratio activa*, quæ producit Spiritus S. quas etiam processionem *actus notionales* nominamus, eò quòd ad Personarum distinctionem pertineant. Neque dubium est, quin Dictio sit ab intellectu; & spiratio à voluntate.

Sola est controversia: utrum actus isti notionales nominent & expriment actualitates virtualiter distinctas ab actibus intelligendi, & volendi essentialibus, totique SS. Trinitati communibus.

Et Scotistæ quidem ponunt duplicem actum 7. intellectus, in DEO secundum modum concipiendi distinctos, quorum unus est actus intelligendi, alter actus dicendi; ille est de genere qualitatis, & correspondet intellectui ut operativo; iste verò de genere actionis, & respondet intellectui ut productivo. Ille communis toti Trinitati; iste peculiaris Personæ Patris. Eodem modo distinguunt inter voluntatem, ut operantem, & ut producentem: operanti tribuunt volitionem essentialem, quæ sit de genere qualitatis; & producenti tribuunt Spirationem, quæ sit de genere actionis.

Potè hos actus inter se distingui *probant primò.* Intellectio est perfectio simpliciter simplex, ut patet: econtrà dicere non est perfectio simpliciter: aliàs deesset aliqua perfectio Filio & Spiritui S. cum istæ personæ non dicant, sed intelligant.

Secundò. In nostro intellectu dictio prior est, quam intellectio; nisi enim intellectus producat Verbum, non habet, in quo intelligat, & cognoscat objectum: ergo dictio non est formaliter idem cum intellectio.

Tertiò. Alius est modus tendendi, quòd dictio, & alius, quò intellectio attingit objectum: illa quippe producendo; ista verò contemplando in ipsum fertur.

Oppositum sentiunt Thomistæ, è quorum 8. mente & doctrina sit.

CONCLUSIO. *Processiones Divinæ sive actus notionales non sunt virtualiter adequatè distincti ab actibus essentialibus intelligendi, & volendi: unde dictio, formaliter consistit in ipso actu intelligendi, eique solum superaddit relationem Patris, sive Dicentis: spiratio verò activa consistit formaliter in Amore essentiali, eique solum superaddit relationem Spiratoris.*

D d

Ratio

Ratio primæ partis est. Relatio superaddita absolute perfectioni non facit illam virtualiter adæquatè distinctam: sed dictio V. G. ab intelligere essentiali non differt, nisi ratione superadditæ relationis (idem proportionaliter dicendum de spiratione activa respectu amoris essentialis) ergo ab illo virtualiter adæquatè non distinguitur. Major probatur.

Quod est extra lineam intelligibilem, & operationis vitalis, non potest constituere operationem vitalem in linea intelligibili virtualiter distinctam: sed relatio est extra lineam intelligibilis & vitalis operationis (utpote purè terminus naturæ Divinæ) neque quidquam relatione intelligit, aut vivit: Dicitio verò & productio verbi est operatio vitalis intellectiva: ergo. Minor etiam probatur. Quidquid aliud præter relationem assignas virtualiter distinctum, ab intelligere essentiali, vel etiam est intellectio, vel quid aliud diversæ rationis. Non primum: quia non dantur in Divinis plures actualitates ejusdem lineæ virtualiter inter se distinctæ (ut in Tract. de DEO observavimus) propter cujuslibet lineæ infinitatem. Neque etiam secundum: quia secunda Persona procedit, ut *Verbum*, ut *Imago*, ut *Sapientia genita*, ut *terminus representativus*, & *intelligibilis*, adeoque per intellectiorem.

Secunda pars conclusionis facile patet: quia intelligere non est productivum, nisi prout est in Patre: neque Amor est spirativus, nisi prout est in Patre & Filio: sed ut sic jam superaddunt, & per modum complementi connotant relationes. Dicitio quidem seu intelligere notionale relationem paternitatis, & amor notionalis relationem spiratoris.

9. Neque movent fundamenta Scotistica sup. num. 3. relata. nam ad 1. Resp. Dicitio & spiratio non est simpliciter perfectio, quantum ad id, quod dicunt in recto, suntque ipsi, actus essentialis intelligendi & volendi, nego; quantum ad complementum relativum, quod connotat in obliquo: sic concedo. Neque ex hoc rectè intuleris. Ergo aliqua perfectio non est in Filio, quæ est in Patre: nam id, quod Dicitio dicit in recto, quodque solum exprimit perfectionem, reperitur in omnibus Personis; id verò quod connotat in obliquo, estque complementum relativum præscindens à perfectione, & sine quo intellectio non est dicitio, non reperitur nisi in Patre, ideoque ipsum solum intellectio *Dicentem* denominat.

Ad 2. Resp. Dicitio inadæquatè accepta est in nostro intellectu prior cognitione, concedo. Si adæquatè sumatur, nego. Nam Dicitio adæquatè sumpta est cognitio productiva Verbi, quæ secundum munus inadæquatè producendi potest præintelligi & præsupponi sibi ipsi, ut est contemplativa illius.

Ad 3. Resp. Modus tendendi in objectum quem habet dicitio, est materialiter diversus a modo, quem habet cognitio, concedo. formaliter diversus, nego. Nam sub eadem ratione formali, in esse videlicet representativo, & intelligibili, tam dicitio, quam cognitio attingit objectum: & cognitio in ratione dictionis dando esse representativum objecto subordinatur sibi ipsi, quatenus in ratione cognitionis in illo esse representativo quietit.

§. III.

Corollaria.

Colliges ex dictis primò: Processiones activas non adæquatè identificari cum relationibus principiorum: e. g. Dictionem non identificari adæquatè cum relatione paternitatis. Ratio est: partim quòd in sola relatione non salvatur conceptus actionis: partim, quòd hinc sequeretur, processiones activas adæquatè distingui ab actibus essentialibus, siquidem linea relativa à linea intellectiva & volitiva adæquatè distinguitur: hoc autem est contra dicta superius.

Colliges secundò. Distinctionem tamen aliquam intercedere inter actum notionalem & essentialem, inadæquatam nimirum, & tanquam *includentis ab incluso*. Quia actus notionalis ad actum essentialem connotativè superaddit complementum relativum, in quo virtualiter distinguitur ab actu essentiali.

Colliges tertio. Frustraneam imò nullam esse divisionem Divini intellectus & voluntatis, in operantem & producentem. Quia producat, ut ab operante distincta vel habet idem objectum formale cum operante, vel non. Si haberet, jam non esset virtualiter distincta, si non haberet, tunc vel daretur in linea intellectiva aliud objectum, quàm verum; vel intellectus essentialis & absolutus non attingeret in sua linea omne verum; quorum illud est contra naturam, istud contra infinitatem Divinæ intellectiōnis.

ARTICULUS III.

Quodnam sit principium Divinarum processionum?

S U M M A R I A.

1. Status questionis.
2. Sententia & fundamenta Durandi.
3. Oppugnatur auctoritate.
4. Et ratione.
5. Durandi fundamenta solvuntur.
6. Sententia rationem principii constituentem in absoluto rejicitur.
7. Quia idem produceret seipsum.
8. Et aq̄ in Filio esset potentia generativa, quàm in Patre.
9. Respon.